

NAVOIY VILOYATI KONIMEX TUMANI 2021-2023 YILLARDA AMALGA OSHIRILGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH JARAYONI

Axrur Xasanov Maxmud o'g'li
Oybek Hamletov Diyor o'g'li
Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti
“Moliya” fakulteti 80k-guruh talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada Navoiy viloyati Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish amalga oshirish mexanizmini 2021-2023 yillarning ko'rsatkichlari tahlil qilingan. Tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar, amalga oshirilgan tadbirlar, “Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari, amalga oshirilgan loyihalar tarkibi tahlil qilingan.

Kalitso'zlar: Tashabbusli budjet, erkin qoldiq mablag'lari, loyihalar nomi, moliyalashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar, fuqarolar tashabbusi jamg'armasi, takliflar, ovozlar soni, sarflangan mablag'.

So'nggi yillarda mamlakatimizda byudjet ma'lumotlarining ochiqligi va shaffofligini yanada oshirish, byudjet mablag'larining shakllanishi va sarflanishi ustidan va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Biz mamlakatimizda amalga oshirilayotgan tashabbusli byudjetlashtirish amaliyoti, mavjud holatni o'rganish uchun Navoiy viloyati Konimex tumani misolida 2021-2023-yillarda “Tashabbusli byudjet” loyihalari va ularning ijrosi yuzasidan olib borilgan ishlar bilan bog'liq ma'lumotlar bilan tanishib chiqdik.

Quydagi 1-jadvalda Navoiy viloyati Konimex tumanining tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar miqdorini o'rganamiz.

1-jadval

**Navoiy viloyati Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish uchun
yo'naltirilgan mablag'lar miqdori¹**

(ming so'mda)

T/r	Ko'rsatkich nomi	2021-yil	2022-yil	2023-yil
1.	Yil boshiga qoldiq	0,0	961 700,0	593 200,0
2.	Hisobot davrida "Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"ga o'tkazilgan mablag'lar	3204 700,0	4 840 525,5	3 578 200,0
3.	"Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo'naltirilgan	3 59 000,0	5 109 000,0	9 000 000,0
3.1.	Bajarilgan ishlar uchun xisobvaraqlardan moliyalashtirilgan mablag'	3 59 000,0	5 109 000,0	5 875 300,0
3.2.	Hisobvaraqlardagi qoldiq			3 124 700,0
4.	"Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"da qoldiq mablag'	961 700,0	593 225,5	545 700,0

Izoh: Navoiy viloyati Konimex tumanining yil boshidagi qoldiq 2022-yil yil boshidagi qoldiq eng katta qismini tashkil qilgan 2023-yildan 268 500 ming so'mga ko'p. Fuqarolarning tashabbusi jamg'armasi" ga ajratilgan mablag'lar yil sari ko'payib 2022-yilga nisbatan qariyb 2023-yil ikki baravar o'sdi o'rtadagi farq 3 737 674,5 ming so'mni tashkil qiladi. Fuqarolarning tashabbusi jamg'armasidan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo'naltirilgan summa 2023-yilda ham eng katta summani tashkil qilgan bo'lsada, jadvalning 3.1 qatori bo'yicha 2022-yildan uncha farq qilmagan. Fuqarolarning tashabbusi jamg'armasidagi qoldiq mablag' 2021-yil bu 3 ta yilning eng katta qismini tashkil qildi, 2023-yildan 416 000 ming so'mga ko'p.

2-jadvalda Navoiy viloyatining Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlar soni va sarflangan mablag'larni o'rganamiz.

¹ <https://openbudget.uz/boards/reports>

2-jadval

Navoiy viloyati Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlar²

T/r	Tadbirlar nomi	Moliyalashtirilgan takliflar soni			Sarflangan mablag' (ming so'mda)		
		2021-yil	2022-yil	2023-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Jami		3	7	12	359 000,0	5 109 000,0	5 875 000,0
1.	Hududiy ichki yo'llar						
2.	Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash		1	1		999 000,0	1 137 000,0
3.	Maktabgacha ta'lim muassasalarini ta'mirlash va jihozlash		2			1 300 000,0	
4.	Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash		1	6		500 000,0	2 705 000,0
5.	Boshqa ijtimoiy soha muassasalarini ta'mirlash va jihozlash		1			980 000,0	
6.	Ichimlik suvi ta'minotini yaxshilash			1			731 000,0
7.	Ko'cha chiroqlarini o'rnatish tadbirlari	1	1		91 000,0	250 000,0	
8.	Hududlarni tartibga keltirish (obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish)	1			233 000,0		
9.	Boshqa tadbirlar	1	1	4	35 000,0	1 080 000,0	1 303 000,0

Izoh: Navoiy viloyati Konimex tumanida takliflar yil sayin kopaydi. 2021 yilga nisbatan 2023 yilda 4 marta ko'p takliflarga mablag' ajratilgan. Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash bo'yicha takliflar 2021 yilda mablag' sarflanmagan bo'lsa bu holat 2022-2023-yilga kelib 1 tadan takliflar g'olib bo'lib mablag' sariflandi. Maktabgacha ta'lim muassasalarini ta'mirlash va jihozlash faqatgina 2022-yilda 2 ta taklifga mablag' sariflangan. Sogliqni saqlash

² <https://openbudget.uz/boards/reports>

muassasalarini ta'mirlash va jihozlash tadbiri bo'yicha yil sayin ko'payib takliflar ko'pro mablag' sariflandi. 2023-yilda emg ko'p taklif soni bo'lib va shu bilan birga eng ko'p mablag' yo'naltirilgan. Ichimlik suvi ta'minoti bo'yicha 2023-yilga kelib 1 ta dona taklifga mablag' sariflandi. Oldingi yillarda bu tadbir bo'yicha hech qanday taklif g'olib bo'lomagan va mablag' sariflanmagan. Boshqa tadbirlar 2023-yilga kelib kesgin oshdi 2021-2022-yilrda takliflar soni 1 tada tashkil qilgan bo'lsa 2023-yilda bu ko'rsatgich 4 tani tashkil qildi. 2023-yil 2022-yildan ko'ra 766 000 ming so'm mablag' sarf qilingan va 2023-yildagi eng katta mablag' talab qilgan tadbir "Sog'liqni saqlash muassasalarini ta'mirlash va jihozlash" talab qilgan. Quydagu 3-jadvalda Navoiy viloyatining Konimex tumanida "Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi" mablag'larining shakllanish manbalarini o'rganibchiqamiz.

3-jadval

Navoiy viloyati Konimex tumanida Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari³

Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari		2021-yil	2022-yil	2023-yil
Tuman mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mabag'lar			3 394 847	6 000 000
Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar		1 320 700	1 445 678,5	778 500
Shu jumladan	Erkin qoldiq mablag'lari		465 600	778 500
	Daromadlarning hisobot choraklari yakunlari bo'yicha aniqlanadigan prognozdan oshirib bajarilgan qismi	644 700	972 240	719 500

³ <https://openbudget.uz/boards/reports>

	PQ asosan jamg'armaga o'tkazilgan mablag'	676 000	4 838,5	
	Jamg'armaga qaytarilgan mablag'			1 080 000
	Jami ajratiladigan mablag'lar	1 320 700	4 840 525,5	7 858 500

Izoh: Navoiy viloyati Konimex tumaning “Fyqarolar tashabbusli jamg’armasi mablag’larining shakllanish manbalari” 2021-yilda qolgan 2022-2023-yillardan ko’ra “PQ asosan jamg’armaga o’tkazilgan mablag’” eng ko’pi bo’lgan. 2023-yilda “Tuman mahalliy budjet tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mablag'lar” 6 000 000 ming so’mni tashkil qilgan, bu 2022-yildan 2 605 153 ming so’mga ko’p ajratilgan. Lekin “Tuman mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar” 2023-yilga nisbatan 2022-yil 667 178,5 ming so’mga ko’p mablag’ ajratilgan. Ko’rsatkichlar turlicha farqlansada lekin jami ajratilgan mablag’lar yil sayin o’sib bormoqda.

4-jadvalda biz Navoiy viloyati Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan loyihalar tarkibi ovozlar soni, yutib chiqan tadbirlarni ko’rib chiqishimiz mumkin.

4-jadval

Navoiy viloyati Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan loyihalar tarkibi⁴

T/r	Tadbirning qisqacha mazmuni (sohasi)	Jami to‘plagan ovozlar soni	Moliyalashtirish uchun ajratilgan mablag’ miqdori (ming so‘m)
2021-yilda			
1.	Shurtepa MFY hududida ko’cha yoritgich chiroqlari o’rnatish	127	91 000,0
2.	Tuman markaziy ko’chalarini obodonlashtirish maqsadida gullar ekish	244	228 186,0
3.	Guliston MFYni jihozlash xarajatlari uchun	1	34 975,5
2022-yilda			
1.	Konimex tumanidagi 19-maktabga yopiq sport zal qurish	849	999 000,0

⁴ <https://openbudget.uz/boards/reports>

2.	Tumandagi yakka-yolg'iz fuqarolarga vaqtincha yashash uchun uy-joy qurish	520	1 080 000,0
3.	Guliston MFY Urganji qishlog'iga ko'cha chiroqlarini o'rnatish	512	250 000,0
4.	Tuman tibbiyot birlashmasiga qarashli tug'riq bo'limini joriy ta'mirlash va moddiy-texnika bazasini mustahkamlash harajatlari uchun	2732	500 000,0
5.	Tuman kasb-hunar maktabining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash harajatlari uchun	2425	980 000,0
6.	Yangiqazg'an OFYda joylashgan Fidokor ovulida 60 o'rinli yangi davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti qurish	1478	1 000 000,0
7.	Tumandagi Zafarobod MFY hududida joylashgan tuman MTB qarashli 12-sonli "Oltinoy DNTTni ta'mirlash, santexnika, sanuzel, moddiy texnika bazasini yangilash, yerto'lani ta'mirlash, bolalar maydonchasini yangi zamon talabida yangilash	896	300 000,0
2023-yilda			
1.	Konimex tumani tibbiyot birlashmasiga qarashli ko'p tarmoqli Markaziy poleklinika binosini joriy ta'mirlash	2023	900 000 000,0
2.	Konimex tumani tibbiyot birlashmasiga qarashli Chorhara OSHP binosini mukammal ta'mirlash	2016	900 000 000,0
3.	Tuman tibbiyot birlashmasiga qarashli terapiya bo'limi binosini joriy ta'mirlash	1918	800 000 000,0
4.	Ichimlik suvi va oqava tizimini yaxshilash bilan bog'liq tadbirlar	1697	800 000 000,0
5.	Konimex tumanidagi 19-maktabga qo'shimcha bino qurish	1601	1 200 000 000,0
6.	Kasb-hunar maktabidagi to'siqlar maydoni, voleybol, basketbol, futbol maydonchasini mukammal ta'mirlash hamda sport jixozlari bilan ta'minlash	1194	500 000 000,0
7.	Konimex tumani tibbiyot birlashmasiga qarashli Ko'p Tarmoqli Markaziy Poliklinika binosiga 25 qvt lik quyosh ponellari o'rnatish.	2014	250 000 000,0
8.	Konimex tumani tibbiyot birlashmasining ma'muriyat bo'limiga 25 qvt lik quyoshpaneli o'rnatish tadbirlari	2018	250 000 000,0
9.	Konimex tumani Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi bo'limiga	2036	500 000 000,0

	“vaksinalarni saqlash uchun omborxonona”, maxsus xizmat moshinalari uchun turargox va hojatxona binosini qurish uchun.		
10.	Konimex tuman kasb-xunar maktabiga 30 qvt quyosh panellarini o'rnatish uchun	1808	300 000 000,0
11.	Konimex tuman sport maktabi bazasida ixtisoslashtirilgan boks zali qurish.	2148	1 300 000 000,0
12.	Do'stlik MFYdagi istirog'at bog'ini moddiy texnik bazasini yangilash	2027	1 300 000 000,0

Izoh: 2023 yilga kelib Navoiy viloyati Konimex tumani tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan takliflar soni 10 yetdi 2023-yilga nisbatan 2 taga ko'paydi. Ovozlar soni ham o'z navbatida 2023-yil hammasi bo'lib 22 500 ta ovoz yeg'di, bu esa 2022-yildan 12 231 ta ovozlar soni bo'yicha ko'p. Takliflarni barchasi SMS orqali to'pladi. 2023-yil tadbirlar 2022-2021-tildan ko'ra kattaroq mablag' talab qilgan.

Xulosa qilib aytganda, Tashabbusli byudjetlashtirish fuqarolarning takliflarini hisobga olgan holda turli ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal qilish uchun mahalliy byudjet mablag'larining bir qismini taqsimlash va bu mablag'larni sarflash yo'nalishlarini aniqlash bo'yicha ularning bevosita ishtirokida qarorlarni qabul qilishga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Ваҳобов АВ, Маликов ТС. Молия. Дарслик/Тошкент Молия институти. Тошкент:“Шарқ. 2010;804.
- 2.Malikov, T., and Haydarov NH. Byudjet. "O'quv qo 'llanma." Toshkent:“Iqtisod-moliya 84 (2008).
- 3.TS Malikov, O Olimjonov. Moliya. - O 'quv qo 'llanma. Toshkent: Iqtisod-moliya, 2018
- 4.Malikov T, Haydarov N. Budjet daromadlari va xarajatlari. O'quv qo 'llanma, Toshkent:“IQTISOD-MOLIYA. 2007.
- 5.Маликов ТС. Хайдаров НХ “Молия: умумдавлат молияси”. Ўқув қўлланма. 2009.
- 6.Malikov TS. Byudjet-soliq siyosati. T.:“Iqtisod-moliya. 2019.
- 7.Malikov, T. S., & Olimjonov, O. O. (2019). Moliya: Darslik.
- 8.Malikov T, Haydarov N. Budjet: tizimi, tuzilmasi, jarayoni. O'quv qo'llanma, Toshkent “IQTISOD-MOLIYA. 2008.
- 9.Ўроқов У. Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлаш йўллари. Т. 2017

- 10.У Ўроқов. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишнинг устувор йўналишлари- Science and Education, 2022
- 11.У Ўроқов, Д Ускенбаева. Ўзбекистонда ташаббусли бюджетни жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари - Science and Education, 2022
- 12.Ўроқов У, Иргашев И, Файбуллаев О. Фуқаролар иштирокидаги маҳаллий бюджет. 2022
- 13.UY O'roqov, JA Yomg'Irov. Mahalliy byudjetlar barqarorligini ta'minlash masalalari - Central Asian Research Journal for Interdisciplinary ..., 2022
- 14.Ўроқов УЮ. Маҳаллий бюджетлар шаффофлиги ва очиқлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари. Бизнес-Эксперт журнали. 2020;4.
- 15.Ўроқов У. Файбуллаев О. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни: ўқув қўлланма. Тошкент: Baktria press. 2016.
- 16.Уроков У. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишга оид назарий қарашлар. Республика илмий-амалий конференция. ТМИ 2020.
- 17.Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий барқарорлигини белгиловчи кўрсаткичлар. 2020
- 18.Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. 2017
- 19.Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромад базасини кенгайтириш масалалари. Республика ўқув юртлараро конференция тўплами. ТМИ-2009 йил (Vol. 18).
- 20.Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг замонавий муаммолари. Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами. ТМИ 2022 йил.
- 21.У Ўроқов.Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг ҳуқуқий асослари.- Science and Education, 2023
- 22.G'aybullayev O, O'roqov U. O'zbekiston Respublikasida budjet tizimi va jarayoni. O'quv qo'llanma. T.: Baktriapress. 2016;168.
- 23.Xaydarov N. Soliqlar va soliqqa tortish masalalari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Akademiya. 2007.
- 24.Хайдаров НХ. Маҳаллий бюджетлар: муаммо ва инновацион ечимлар. Ўзбекистон статистика ахборотномаси” илмий электрон журнали. 2020.
- 25.Хайдаров Н. Доходы местных бюджетов и пути их укрепления.“Молия” илмий журналы. 2022.
- 26.Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетларнинг даромад манбалари. халқаро илмий-амалий конференция 2022.
- 27.Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетлар даромадини барқарорлаштириш йўллари. халқаро илмий-амалий конференция мақолалар тўплами (Vol. 2022).
- 28.Икрамжон Машарипов. Ўзини-ўзи бошқариш органлари-фуқаролик асосий меъзони. Общество и инновации, 2022,25